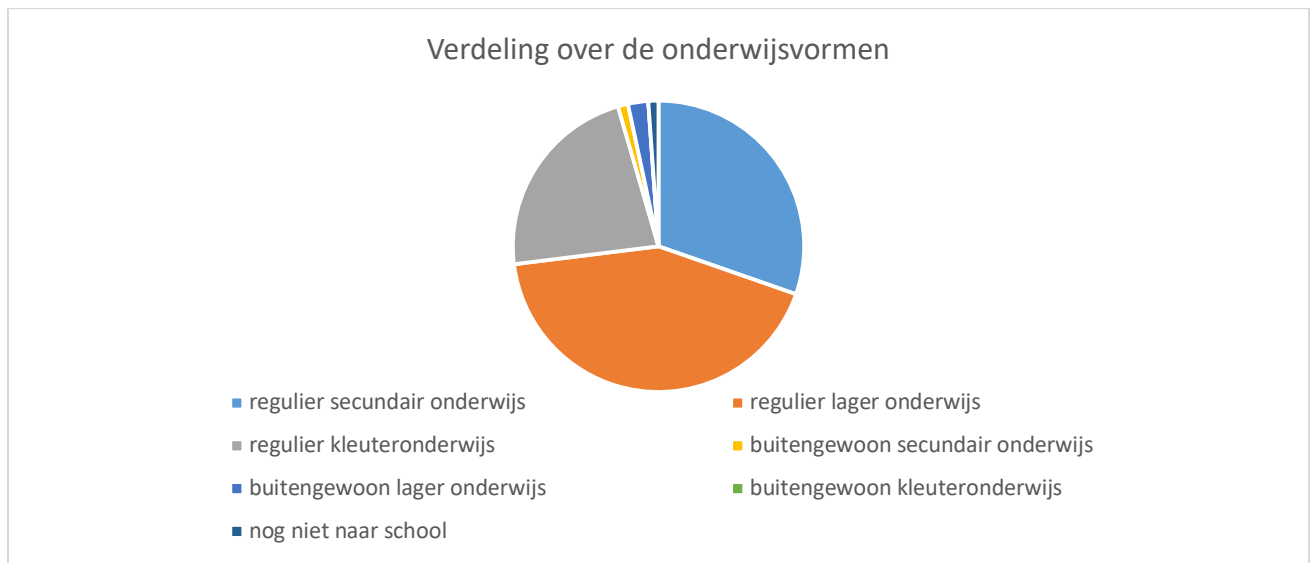

Zorgen voor een goede schoolstart?!

Ouderbevraging en focusgroep najaar 2018

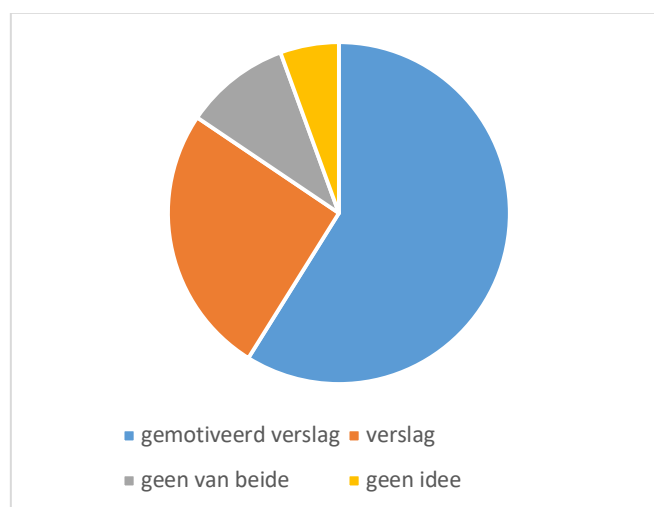
Resultaten en aanbevelingen

Identificatie – wie nam deel aan onze bevraging?

Elk van de 90 respondenten geeft aan dat zijn/haar kind een ondersteuningsvraag heeft.

59% van de leerlingen heeft een gemotiveerd verslag, 26% een verslag dat de mogelijkheid geeft om in te schrijven in het buitengewoon onderwijs (en de mogelijkheid geeft tot een individueel aangepast curriculum).

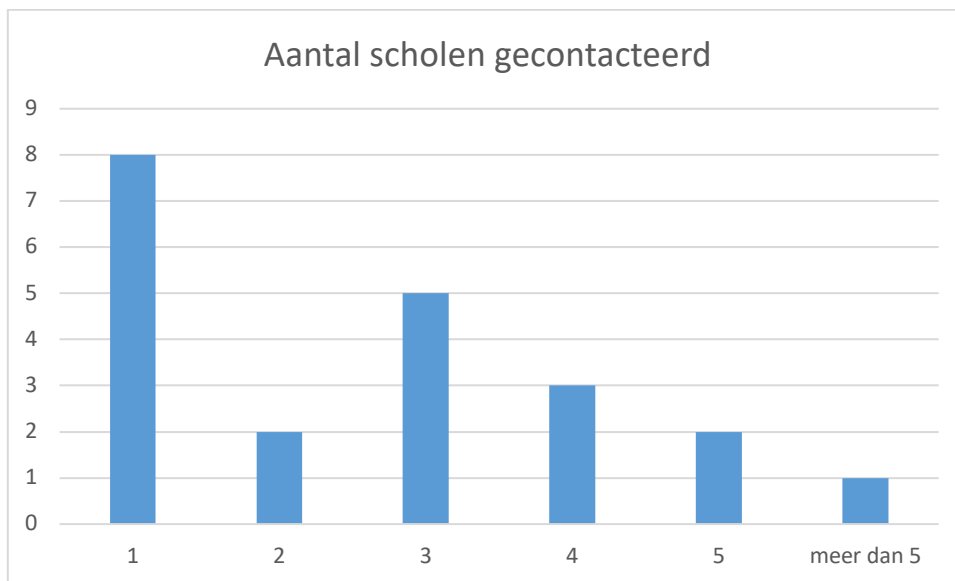
We kregen van ouders de boodschap dat zij niet wensten deel te nemen, omdat antwoorden op bepaalde vragen informatie zou prijsgeven die ze niet openbaar willen maken. Er leeft een angst voor negatieve reacties en een negatieve impact op het traject van hun kind.

Inschrijving

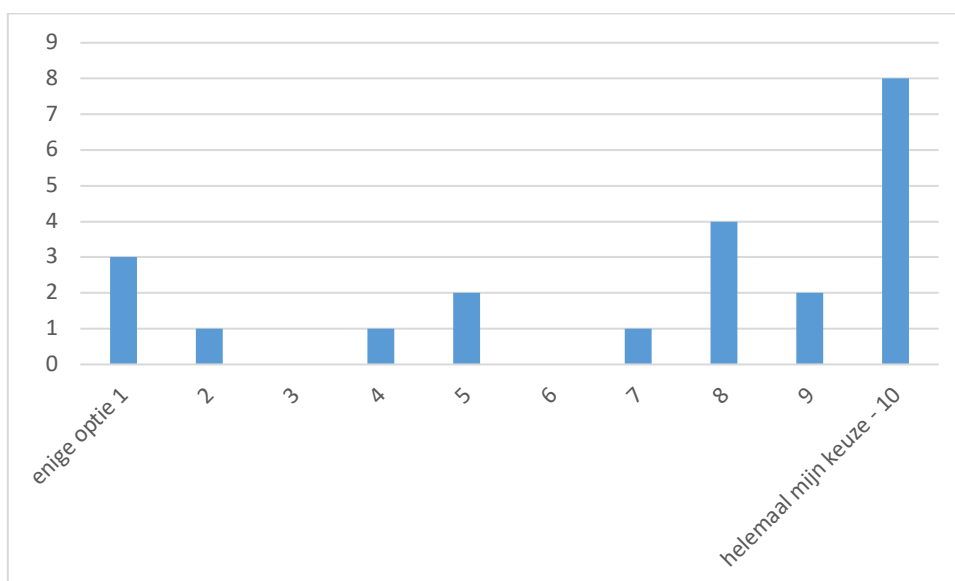
8% van de ouders had geen zekerheid over waar zijn/haar kind op 1 september kon starten. Het wel of niet maken van een overstap speelt hier geen rol in. “Lopende trajecten” kunnen dus evenzeer aanleiding geven tot zorgen en onzekerheid.

60% van de ouders die op zoek gingen naar een nieuwe school hebben meer dan één school gecontacteerd. De zoektocht naar een nieuwe school brengt vragen en onzekerheden naar boven:

“Wat moet ik eigenlijk zeggen als ik een school opbel? Als ik teveel zeg, dan hoor ik achteraf niks meer, maar ik moet toch zeggen wat de noden van mijn kind zijn?”

Het gaat hier om een schoolstart bij kleuters, een overstap naar lager of secundair onderwijs, maar ook om een overstap omdat het moeilijk liep, of omdat men het signaal kreeg niet meer welkom te zijn. Bij 28,6% was de school die uiteindelijk hun kind inschreef eerder niet die van hun voorkeur.

De draagkracht van de school wordt nog regelmatig aangehaald als (een van de) argument om een leerling niet in te schrijven, terwijl dit niet langer een geldige grond is. Anderzijds zien we “redelijke

aanpassing” of “disproportionaliteit” niet terugkomen in de argumentatie die aan ouders gegeven wordt. Men blijft ook verwijzen naar het Buitengewoon Onderwijs als antwoord op de vraag van ouders tot inschrijving, zonder te zoeken naar mogelijkheden binnen de school die ouders kiezen.

In driekwart van de gesprekken naar aanleiding van de vraag tot inschrijving zitten ouders en school niet alleen rond de tafel. Het CLB is in ongeveer de helft van de gevallen betrokken. Andere betrokkenen waren mensen van de vorige school, het ondersteuningsnetwerk, de pedagogische begeleidingsdienst, een thuisbegeleidingsdienst, het Steunpunt voor Inclusie,...

Slechts één ouder ontving één school een officieel document “mededeling niet gerealiseerde inschrijving”, de overige kregen een weigering “onder tafel”: via telefoon, mail. Soms bleef een antwoord gewoon uit, waaruit ouders concluderen dat hun kind niet welkom is.

“Echt weigeren deden ze niet omdat ze ook weten dat ze niet kunnen, maar je voelt en hoort het wel aan de manier van communiceren”

Verdere stappen nemen na een weigering¹ deden ouders niet. Men zette in de meeste gevallen de zoektocht verder. Ouders geven aan dat hen de energie ontbreekt om in te gaan tegen een weigering.

¹ We nemen alle ervaringen samen van ouders waardoor zij aanvoelen en weten dat hun kind niet welkom is op een school, niet enkel de officiële weigeringen.

Vorbereiding

80% van de ouders bereidde vorig schooljaar de start van dit schooljaar voor. Dit doen ze niet alleen. Er was overleg met betrokkenen binnen onderwijs, maar ouders brengen ook mensen zoals PAB-assistenten, therapeuten, huisarts,... mee aan tafel. Verschillende ouders benadrukken het belang van met *het voltallig team* te overleggen.

22% van de ouders nam zelf het initiatief om de voorbereiding te starten. De mate waarin ouders konden/mochten participeren verschilt. De helft van de respondenten is actief betrokken bij de voorbereiding en is hier zeer tevreden mee. Ouders betreuren het wanneer dit niet zo is en wanneer ze voelen dat de school hen niet als volwaardige partner beschouwt.

Ouders reiken ons sleutelwoorden aan over wat dat volwaardig partnerschap inhoudt:

"..., vertrouwen, enthousiasme, neuzen in dezelfde richting, samenspraak, overleg, openheid, mogelijkheden zien,..."

Dat zijn net de dingen die ze willen zien/bereiken, wanneer de voorbereidingen niet helemaal naar wens verlopen. Ouders vragen zich naar aanleiding van de voorbereidingen van een nieuw schooljaar af hoe

"... je dit constructief kan afdwingen zonder dat je kind er slachtoffer van wordt?"

Er blijft een grote vraag dat men scholen sensibiliseert over inclusie, en dit op een positieve manier: niet als last maar als uitdaging. Zodat leerkrachten, directie en CLB-medewerkers

"... duidelijk weten wat inclusie met een eigen traject is, zodat ze je niet bekijken alsof je van een andere planeet komt."

Dit is voor hen een voorwaarde om op een goede manier aan de voorbereiding van een schooljaar te werken.

Ondersteuning

19% van de leerlingen kreeg vorig schooljaar geen ondersteuning vanuit een ondersteuningsnetwerk of Buitengewoon Onderwijs. Bij de overige respondenten was enige vorm van ondersteuning vanuit een ondersteuningsnetwerk of Buitengewoon Onderwijs aanwezig. Deze ondersteuning was niet steeds voldoende om te beantwoorden aan de onderwijsbehoeften van leerlingen. Voor een kwart van de respondenten was het niet steeds duidelijk hoe de ondersteuning wordt georganiseerd. Wanneer ze wel goed op de hoogte zijn van de werking en organisatie van de ondersteuning voor hun kind, hebben ze vaak zelf veel moeite moeten doen om deze informatie te bekomen of was het sterk afhankelijk van tussenfiguren of ze geïnformeerd werden.

Bij de initiatiefname tot aanvragen van de ondersteuning worden de school en het CLB in een adem genoemd. De mate van betrokkenheid door ouders wisselt sterk, van helemaal zelf doen, over aansturen en aandringen, tot samen doen, maar ook in het ongewisse gelaten worden of geen stem, noch informatie krijgen.

“De initiële aanvraag gebeurde jaren geleden reeds (als GON in de kleuterklas); ... Ik vermoed dat het CLB de initiële aanvraag voor ondersteuning deed. Het was destijds allemaal heel nieuw voor ons, dus wij lieten eerder gewoon gebeuren – de procedure en de mogelijkheden werden ons op een overleg meegedeeld.”

“Wij deden zelf de aanvraag maar kregen nog geen antwoord.”

“Ik denk dat de GON-juf die zelf deed? Weet ik eigenlijk niet zo goed.”

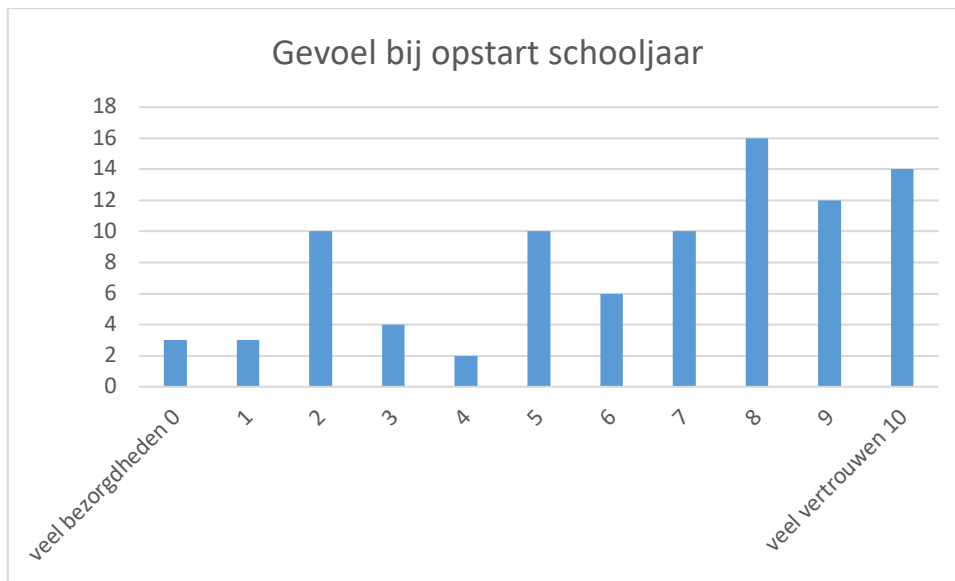
Driekwart van de ouders geeft aan dat hun kind momenteel ondersteuning op school heeft (soms met eigen middelen). Voor de overige ouders is dit midden oktober (nog) niet het geval, of is het zeer onduidelijk of/ op welke manier dit nog zal georganiseerd worden.

Ouders waardeerden een betrokken, ondernemende en communicatieve ondersteuner. Ouders zijn vaak ook opgelucht als er continuïteit van ondersteuning is. Veel ouders zouden de zomer geruster ingaan mocht er eind juni al duidelijkheid wat betreft de ondersteuning zijn, of minstens begin september en bovendien zelf gecontacteerd zouden worden (in plaats van moeten uitzoeken hoe het nu zit).

Onze respondenten waarderen informele contacten, maar benadrukken de nood aan structurele overlegmomenten. Ouders hebben begrip voor de complexe puzzels die ondersteuners moeten maken, maar vragen dat de afstemming op de onderwijsbehoeften van hun kind mag primeren op het organisatorische aspect.

34% van de respondenten zetten mensen uit het eigen netwerk in om te ondersteunen in de klas, zoals privétherapeuten, groot(ouder), vrijwilliger(s), PAB-assistentie,... Vaak in aanvulling op de ondersteuning die de school zelf inzet (zorgcoördinator, kinderverzorgster, leerlingbegeleider, ...) Het gebrek aan voldoende ondersteuning in de klas kan financiële gevolgen hebben voor ouders, zoals het inschakelen van een betaalde werkkraft, het investeren van PAB-assistentie,...

Opstart

35% van de ouders heeft de opstart dit schooljaar als eerder negatief ervaren (score 5 op 10 of lager).

“We hebben een gevoel van aan je lot overgelaten te zijn... We merken dat er problemen aankomen en dat we deze niet kunnen bespreken, mogen doorgeven of er geen antwoord op krijgen.”

Een gebrek aan communicatie of niet betrokken worden in communicatie over hun kind is een vaak terugkomende frustratie. Wanneer alle partijen (opnieuw) met elkaar communiceren, brengt dit een positieve wending.

“we zijn weer ‘on speaking terms’ met het leerkrachtenteam en dat in tegenstelling met vorig schooljaar. Er kan veel, er wordt constructief gepraat, er worden voorstellen gedaan in functie van de interesse en het kunnen van onze zoon; zijn toekomstperspectief wordt meegenomen, enz.”

Communicatie is niet alleen een middel om een traject (terug) op de rails te krijgen. Ouders weten uit ervaring dat wanneer het goed loopt en men daarin “berust”. Met anderen woorden, als men niet (langer) op frequente basis overleg en uitwisseling organiseert, dan leidt dit tot moeilijkheden.

Wanneer men zonder ondersteuner moet starten, of als ondersteuning onzeker is of een punt van discussie vormt bij de opstart, geeft dit zeer grote zorgen. Ouders vragen zich af waarom men niet

“sneller maatregelen kan treffen. Niet wachten tot de resultaten slecht zijn of het kind zich slecht voelt.”

Ouders voelen zich machteloos en afhankelijk van het systeem. Tegelijk voelen ze zich onder druk gezet om zelf te voorzien in ondersteuning. Vanuit scholen is ondersteuning vaak een voorwaarde bij inschrijving.

Ouders zijn tevreden over de opstart van het schooljaar wanneer ze

“... het gevoel hebben dat de dingen die niet goed lopen aangepakt worden, en niet als uitvlucht gebruikt worden om buitengewoon onderwijs te promoten.”

Oplossingen voor moeilijkheden liggen met andere woorden *in* het regulier onderwijs. Ouders voelen dat ze goed vertrokken zijn als men niet opnieuw refereert naar het buitengewoon onderwijs en hun keuze voor inclusie niet in vraag gesteld wordt.

Wanneer met een sterk team aan de slag gegaan kan worden, voelen ouders zich eveneens geruster. Samenwerking en communicatie geeft niet alleen de mogelijkheid om goede oplossingen of aanpassingen te bedenken, maar zorgt ook voor

“... een gevoel van gedeelde zorg met de andere leerkrachten.”

Als het *“zoeken en aftasten”* geen eenzame opdracht voor ouders is, maakt dit voor hen een enorm verschil.

Partnerschap

De klasleerkracht(en) en de ondersteuner(s) zijn de belangrijkste partners van ouders, ze worden door hen gezien als dé spilfiguren in inclusief onderwijs. Meer dan 60% van de respondenten duidt minstens één van hen aan. Directie (37%) en CLB-medewerker (22%) worden in mindere mate als partners ervaren. Hoe dichterbij het kind, hoe belangrijker ouders dit partnerschap vinden. Dit merken we als we bekijken wie de andere betrokkenen zijn die als medestander beschouwd worden: PAB-assistent, therapeuten, stagiairs,...

Een medestander is voor ouders iemand die

- vanuit een gedeelde visie op inclusief onderwijs inspanningen doet om het kind in zijn brede ontwikkeling te helpen groeien (rol van inclusie-expert)
- bereid is om samen te werken en te overleggen (rol van teamspeler)
- ouders, goed informeert, vb. over veranderingen in het onderwijsveld (rol van informant)
- hen steunt, gelooft en waardeert (rol van medestander)

Deze rollen zien zij ook als expliciete taken voor een ondersteuner uit een ondersteuningsnetwerk of uit het Buitengewoon Onderwijs.

“De ondersteuner kan zich naar mijn gevoel beter meer in contact te staan met de ouders en de therapeuten, zo kan er meer gewerkt worden aan een ondersteuning op maat van het kind ...”

Ouders geven visie, betrokkenheid, dialoog en gelijkwaardigheid aan als manieren om tot partnerschappen te komen. Men wil

“... minder vechten en meer samen op zoek.”

Evolutie sinds het rapport Drempels en Barrières

We zien in de antwoorden op de bevraging dezelfde hindernissen en moeilijkheden opduiken.

Voor ouders hun kind kunnen inschrijven, gaan ze vaak een lange zoektocht. Nog steeds zitten er veel betrokkenen aan tafel, die niet steeds als partners worden ervaren waarvan. Officiële weigeringen worden weinig gegeven, zelfs niet als ouders daar uitdrukkelijk om vragen. Het M-decreet blijkt nog steeds geen gelijk inschrijvingsrecht voor leerlingen met specifieke onderwijsbehoeften te garanderen.

Het initiatief om samen aan tafel te zitten ter voorbereiding van het schooljaar lijkt volgens de resultaten nu meer vanuit de school te komen, waar we in het rapport nog vooral de ouders als initiator zagen. Dit heeft ongetwijfeld te maken hebben met het verschil tussen voorbereiding voor een volgend schooljaar bij een leerling die reeds op school les volgt (wat nu werd bevroegd), in vergelijking met een nieuwe leerling (wat in het rapport werd bevroegd).

Ouders blijven een druk ervaren wat betreft ondersteuning voor hun kind. Nog vaak wordt dit vanuit de school als voorwaarde opgelegd bij de inschrijving.

Bij opstart van jaar (en/of traject) moeten ouders zichzelf op de kaart zetten als structurele, evenwaardige overlegpartner. Hun kennis wordt nog teveel miskend of onbenut.

Doorheen het traject moeten ouders inclusie uitleggen, verdedigen, anderen overtuigen. Er blijkt nog steeds geen inclusie-cultuur of –mindset te heersen in Vlaamse scholen. Deze is nochtans een voorwaarde om te kunnen komen tot constructieve samenwerking.

Speerpunten focusgroep met ouders

Het wetgevend kader van het M-Decreet en het organisatorisch kader met ondersteuningsnetwerken en het Buitengewoon Onderwijs blijken onvoldoende garanties te geven voor een zorgeloos inclusief onderwijstraject. De zwakke positie van ouders blijft opvallend. Hoe kunnen zij, als andere actoren hierin tekortschieten, er op staan dat het recht op inclusief onderwijs voor hun kind gerespecteerd wordt, maar tegelijk een constructief klimaat installeren? Hoe kunnen zij het “hard spelen” met de mogelijkheden die voorzien zijn in het decreet, zonder dat hun kind daar (on)rechtstreeks de dupe van wordt (of dreigt te worden)?

Het is belangrijk dat men hier beleidsmatig over nadenkt en een antwoord op formuleert. We hebben een aantal ouders samengebracht in een focusgroep. Ze deelden hun verhalen en dachten na over wat zij als ondersteunend (zouden) ervaren. Wat kan een impact hebben op de zorgen van ouders?

Inschrijving onder ontbindende voorwaarden

De termijn van zestig dagen bij een inschrijving onder ontbindende voorwaarden ervaren ouders als te kort voor zowel kind, als leerkracht(en) en ondersteuners. Er is meer tijd nodig om samen aanpassingen te zoeken, uit te proberen en bij te sturen. Om “effecten” van aanpassingen te kunnen zien is tijd nodig.

“Ze hebben ons de kans niet gegeven om onze vleugels te ontrollen.”

Men betreurt dat de termijn van zestig dagen soms gebruikt wordt om te focussen op, en te documenteren, wat zeker niet lukt. Een inschrijving weigeren van een leerling met specifieke onderwijsbehoeften is gelukkig meer en meer *not done*, maar als ouders het gevoel krijgen dat een school van meet af aan voor ogen heeft om de inschrijving te ontbinden, geeft dit des te meer druk en stress.

Na een ontbinding van de inschrijving ervaren ouders het bovendien als moeilijk om snel - na dertig dagen - een nieuwe (reguliere) school te vinden. De zoektocht naar een school waar men voor kiest, die bereikbaar is, waar ouders en leerling zich welkom voelen, waar een passend aanbod is bij de talenten van een leerling, is niet evident. Ook de emotionele impact van een ontbinding op ouder(s) en kind is groot. De energie die nodig is voor de zoektocht ontbreekt soms op dat moment. Ouders voelen zich kwetsbaar en hebben niet steeds een medestander die hen ondersteunt.

Ondersteuning

Ouders zijn vragende partij om de ondersteuning uit de ondersteuningsnetwerken zoveel mogelijk in de klaspraktijk te voelen. Zekerheid en continuïteit van uren en ondersteuner ervaren ze als cruciaal.

Professionalisering van ondersteuners en schoolteams, zowel naar visie rond inclusie als naar competenties met betrekking tot het maken van aanpassingen en het bieden van gepaste ondersteuning, zien ouders als een prioriteit.

“Ze moeten zien hoe wat is, inclusie, hoe het kan werken.”

De onduidelijkheid over (de organisatie van) ondersteuning voor hun kinderen is een bron van zorgen voor ouders. Hieruit ontstaat de bijkomende druk om daar zelf een antwoord op te moeten formuleren. Ouders actief en proactief informeren zou een belangrijke beleidsdoelstelling moeten zijn.

De verdeling en toekenning van ondersteuning gebeurt niet transparant. Ouders worden niet in dit proces betrokken. Dat coördinatoren van onderwijsnetwerken de PAB-ondersteuning op school van leerlingen laten meespelen in het verdelen van de ondersteuningsuren, zorgt voor onbegrip bij ouders.

“Zij moeten onze rekening niet maken, toch? Het budget dient ook voor ondersteuning thuis, in de vrije tijd,...”

De aanwezigheid van een PAB-budget kan en mag niet meespelen in de toekenning van ondersteuning uit het ondersteuningsnetwerk.

Inspraak en erkenning

Ouders geven aan het als een full-time job kan aanvoelen om de zorgen rond de ondersteuning op school op te nemen. De zoektocht naar informatie, communicatie op gang brengen tussen alle betrokkenen, als gelijkwaardige partner een plaats verwerven,...

“Ik wil weten welke aanpassingen gemaakt worden en hoe een les verloopt. Ik krijg dan geen antwoord, en weken later verneem ik dat die informatie in een logboek op een onlineplatform van de school staat. Dat zou toch niet geheim moeten zijn?”

Veelal betekent de start van een nieuw schooljaar ook dat men opnieuw veel tijd en energie moet investeren om dit te realiseren. Ouders vragen een “seat at the table” waar ze niet om moeten vechten. Het lijkt logisch dat deze inspraak er op de verschillende niveaus komt. Op leerlingniveau, maar ook hogerop.

Dialogo, communicatie, samenwerking,... zijn de meest voorkomende kernwoorden in de antwoorden op de bevraging, in het rapport Drempels & Barrières, maar ook in onderzoek. Dit komt telkens opnieuw naar voor als dé manier om inclusie te laten slagen.

Samenvatting: Zorgen voor een goede schoolstart?

Inschrijving

- 60% van de ouders die op zoek gingen naar een nieuwe school hebben meer dan één school gecontacteerd. 8% van de ouders had geen zekerheid over waar zijn/haar kind op 1 september kon starten. **Lopende trajecten kunnen evenzeer aanleiding geven tot zorgen en onzekerheid.**
- In driekwart van de gesprekken voor een inschrijving zitten **ouders en school niet alleen rond de tafel**. Het CLB is in ongeveer de helft van de gevallen betrokken.
- Slechts één ouder ontving een officieel document “mededeling niet gerealiseerde inschrijving”. Soms bleef een antwoord gewoon uit, of gebeurde een weigering “onder tafel”.

Voorbereiding

- 80% van de ouders bereidde **vorig schooljaar** de start van dit schooljaar voor. Verschillende ouders benadrukken het belang van **met het voltallig team te overleggen**.
- 22% van de **ouders nam zelf het initiatief om de voorbereiding te starten**. De helft van de respondenten is actief betrokken bij de voorbereiding en is hier zeer tevreden mee.

Ondersteuning

- Voor een kwart van de respondenten was het **niet duidelijk hoe de ondersteuning voor hun kind wordt georganiseerd**.
- In meer dan de helft van de gevallen was er in augustus een eerste contact met de ondersteuner. Veel ouders zouden de **zomer geruster ingaan mocht er eind juni al duidelijkheid zijn over (continuïteit van) de ondersteuning**.
- Ouders hebben begrip voor de complexe puzzels die ondersteuners moeten maken, maar **vragen dat de afstemming op de onderwijsbehoeften van hun kind mag primeren** op het organisatorische aspect.
- **34% van de respondenten zetten mensen uit het eigen netwerk in om te ondersteunen** in de klas. Vaak in aanvulling op de ondersteuning die de school zelf inzet.

Opstart

- 35% van de ouders heeft de opstart dit schooljaar als eerder negatief ervaren.
- Een gebrek aan communicatie of niet betrokken worden in communicatie is een grote frustratie. Wanneer alle partijen **(opnieuw) met elkaar communiceren, brengt dit een positieve wending**.
- Wanneer men zonder ondersteuner moet starten, of als **ondersteuning onzeker** is of een punt van discussie vormt bij de opstart, geeft dit zeer **grote zorgen**.

Partnerschap

- De klasleerkracht(en) en de ondersteuner(s) zijn dé spilfiguren in inclusief onderwijs. **Hoe dichter bij/met het kind aan de slag, hoe belangrijker ouders dit partnerschap vinden**.
- Voor ouders zijn **visie, betrokkenheid, dialoog en gelijkwaardigheid** de kerneigenschappen van partnerschap. Men wil *minder vechten en meer samen op zoek*.